

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО ІННОВАЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Тетяна Васильєва

Українська академія банківської справи НБУ,
доцент кафедри менеджменту, к.е.н, доцент

Як стверджують вітчизняні та закордонні експерти, можливості надання традиційних видів банківських кредитних послуг в інноваційній сфері вкрай обмежені, що обумовлює особливу актуальність дослідження науково-методичних та практичних проблем надання спеціалізованих кредитів – інноваційних. Процедура банківського кредитування інноваційної діяльності займає особливе місце на ринку позикового капіталу у силу своєї специфічності і відносної непопулярності (найбільше поширення вона одержала в США, Ізраїлі, Німеччині, Японії і Франції). Інноваційне кредитування вважається однією з найбільш ризикових банківських операцій, оскільки в інноваційному бізнесі достовірне прогнозування руху потоків коштів на скільки-небудь значний період практично не здійснено. Причому, сфера кредитного фінансування звужується в міру зростання ступеня новизни нововведення, у зв'язку з чим приклади банківського кредитування стартових інвестицій у піонерні дослідницькі проекти є одиничними. Найчастіше банківський кредит як форма фінансово-кредитного забезпечення інноваційної діяльності використовується на завершальних етапах інноваційного процесу, у випадках, коли момент можливого припинення інноваційного проекту приходиться на стадію росту життєвого циклу нового продукту і/або фірма-інноватор знаходиться в стратегічному альянсі з інвесторами.

Орієнтація кредитного портфеля банку на довгострокове інноваційне фінансування залежить від багатьох факторів, найважливішими з яких є: здатність банку ідентифікувати специфічні ризики інноваційного інвестування й ефективно керувати ними; сформована стратегія банку, що визначає його місце на ринку інноваційного інвестування; кредитна політика банку, що визначає його пріоритети в сфері кредитування; розмір регулятивного капіталу банку (оскільки реалізація інноваційних проектів вимагає відволікання з обороту значних коштів банку на до-

силь тривалі терміни – сьогодні від 2 до 5 років); досвід роботи банку на ринку інноваційного кредитування; існування довгострокових партнерських відносин між банком і підприємством-інноватором, що, як свідчить світовий досвід розвитку інноваційного підприємництва, є одним з найбільш діючих способів мінімізації кредитних ризиків; можливість банку брати участь в інтеграційних об'єднаннях на ринку інноваційного інвестування, в угодах про консорціумне або синдиковане кредитування; наявність можливостей страхування основних видів ризиків, що виникають у процесі інноваційного кредитування; наявність суттєвої і реальної державної підтримки банку як активного учасника ринку інноваційного інвестування (наприклад, шляхом часткової компенсації ризиків за рахунок державних і недержавних фондів підтримки інноваційного бізнесу, надання державних гарантій по виданих кредитах, використання диференційованої системи визначення норм обов'язкового резервування в залежності від спеціалізації банку, суми кредиту, типів операцій банку, зв'язаних із кредитуванням інновацій, тощо); рівнем розвитку заставного права в країні й ін.

Банки, які позиціонують себе як активних суб'єктів ринку інноваційного кредитування, активно використовують технології «пакетування» довгострокових інноваційних проектів з короткостроковими комерційними проектами, засновані на принципах збалансованості і взаємоадаптації, що дозволяє створити умови для забезпечення безперебійного довгострокового інвестування банку доходами від реалізації його короткострокових вкладень.

В Україні, на жаль, на сьогоднішній день інноваційне кредитування не набуло великої популярності, що пов'язано з невисоким рівнем капіталізації вітчизняних банків, існуванням багаторічного негативного досвіду нецільового використання пільгових кредитів, невмінням більшості позичальників правильно розрахувати розмір інноваційного кредиту і термін його повернення, швидкими темпами знецінення вкладеного капіталу, високими і недостатньо диференційованими ставками за кредити, низькою ліквідністю об'єктів застави у випадку надання інноваційного кредиту, неефективністю стимулюючого механізму кредитних інвестицій в інновації.